

Høringsbrev – revisjon av lov av 15. mai 1992 om laksefisk og innlandsfisk m.v.

1. Innledning

Lov om laksefisk og innlandsfisk m.v. ble vedtatt 15. mai 1992 og trådte i kraft 1. januar 1993. Mens tidligere lover på området hovedsakelig har vært fiskereguleringslover, var 92-loven den første egentlige ressursloven på området. Fredningsprinsippet ble innført for anadrome laksefisk og loven ga forvaltningen mer omfattende fullmakter i forhold til tiltak med sikte på å verne fiskebestandene.

Bakgrunnen for den revisjonen som nå foreslås, er endringsbehov som er avdekket i tiden etter at loven trådte i kraft, samt nye ordninger og bestemmelser vedtatt eller initiert av Stortinget og/eller Regjeringen.

De mest omfattende endringene som foreslås, er innføring av krav til obligatorisk organisering av fiskerettshaverne i laksevassdrag (§ 25), og lovfesting av ordningen med nasjonale laksevassdrag (NLV) og nasjonale laksefjorder (NLF) (§ 7a). Selve ordningen med NLV og NLF er allerede innført gjennom plenarvedtak i Stortinget.

Videre foreslås det at:

- lovens virkeområde endres slik at den i utgangspunktet gjelder for alle ferskvannsorganismer (§ 2),
- lovens definisjon av vassdrag også skal omfatte kunstige dammer (§ 5),
- kommunens ansvar for å ivareta fiskens leveområder innskjerpes (§ 7),
- miljøvernmyndighetenes mulighet for å gripe inn med tiltak i krisesituasjoner utvides til også å gjelde situasjoner som har utviklet seg over tid (§ 12),
- barns adgang til gratis fiske skal reguleres når fisket er til skade for kultiveringstiltak eller til vesentlig fortrenghet for rettighetshavers eget fiske (§ 18),
- fiskeretten kan holdes tilbake ved salg av statlig eiendom (§ 22),
- kommunenes plikt til å utnytte fisket på sine eiendommer til beste for allmennheten også skal gjelde for heleide kommunale selskaper (§ 23),
- utgifter i forbindelse med felles forvaltning av vassdrag skal være tvangsgrunnlag for utlegg (§§ 25 og 25a),
- det skal utarbeides driftsplan i vassdrag med obligatorisk organisering (§ 25a),
- det kan stilles vilkår for alle typer tiltak innen lovens virkeområde som får offentlig støtte (§ 26),
- det kan gis pålegg om fiskekultiveringstiltak selv om det ikke er utarbeidet driftsplan for et vassdrag (§ 28),
- aldersgrensen for betaling av fiskeravgift heves fra 16 år til 18 år (§ 30),
- departementet kan innføre redskapsavgift som alternativ til fiskeravgiften (§ 30),
- det innføres forbud mot bruk av fisk som agn, og forbud mot transport av levende fisk i og ved vassdrag (§ 37),
- det innføres forbud mot å benytte redskap som er konstruert for fangst av anadrome laksefisk i den tiden det ikke er åpnet for slikt fiske (§ 41),
- det innføres en hjemmel for å unnlate å åpne for fiske i vassdrag eller deler av vassdrag hvor fangstoppgave ikke innleveres (§ 44),
- fangstopplysninger underlegges taushetsplikt (§ 44),
- reglene for behandling av beslaglagte redskaper forenkles (§ 47),
- skjønnsstemaet i straffebestemmelsen med hensyn til uaktsomhet forenkles (§ 49).

De forslåtte endringer berører i liten grad de mer generelle problemstillinger som inngår i arbeidet med ny naturmangfoldlov, herunder forholdet mellom naturmangfoldloven og lakse- og innlandsfiskloven. Revisjonsforslaget sendes derfor på høring nå uavhengig av arbeidet med naturmangfoldloven.

Lovspeil, dvs en oversikt over gjeldende bestemmelser, endringsforslag og kommentarer er lagt ut på direktoratets hjemmesider, www.dirnat.no under høringssaker.

Forslag til endringer:

§ 1 Fotnote

For å synliggjøre at loven omfatter bestemmelser om fiskeretten, foreslås en fotnote med henvisning til §§ 16 og 17.

Sammenslåing § 2, første ledd og § 3 til ny § 2, første ledd

Gjeldende lovs virkeområde omfatter anadrome laksefisk og innlandsfisk, jfr. lovens § 2. Etter § 3 kan virkeområdet utvides til også å omfatte andre ferskvannsorganismer (planter og dyr).

Det er en klar fordel at det kan leses direkte ut fra en lovs virkeområdebestemmelse hva loven gjelder for. Dagens ordning med egen forskrift om utvidelse av virkeområde for enkelte bestemmelser er mindre brukervennlig. Det vil, etter vår vurdering, være mer hensiktsmessig at loven i utgangspunktet gjøres gjeldende for alle ferskvannsorganismer, og at formuleringen ”så langt bestemmelsene passer” avgrenser virkeområdet i forhold til de bestemmelsene som kun retter seg mot fisk.

Den aktuelle forskriften, ”*forskrift av 18. desember 1992 om utvidelse av lovens saklige virkeområde*” vil bli opphevet dersom denne bestemmelsen blir vedtatt.

Forslag til endring av første ledd:

”Loven gjelder for anadrome laksefisk og innlandsfisk samt andre ferskvannsorganismer (planter og dyr) så langt bestemmelsene passer. Loven gjelder på det norske fastland. Loven gjelder også for anadrome laksefisk i norsk indre farvann, norsk territorialfarvann og i Norges økonomiske sone utenfor det norske fastland. Lov om saltvannsfiske m.v. av 3. juni 1983 § 1 første ledd bokstav b og c, annet og tredje ledd får tilsvarende anvendelse.”

§ 3 (Adgang til å utvide lovens saklige virkeområde)

Bestemmelsen oppheves.

§ 5 Definisjoner

Den nåværende definisjonen av vassdrag omfatter ikke kunstig anlagte dammer på land, og det gjelder derfor ikke noe forbud mot utsetting i slike dammer. Arter som settes ut i slike dammer vil imidlertid også kunne spres til andre vassdrag og etablere seg i områder hvor

artene ikke finnes fra før. Vi foreslår derfor at definisjonen av "vassdrag" i bokstav c også skal omfatte kunstige dammer.

Forslag til endring av første ledd, bokstav c:

"«vassdrag»: innsjø, vann, tjern, elv, elvearm, bekk, kanal og kunstige dammer."

Stortinget vedtok den 20. februar 2003 å etablere en ordning med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder. Hensikten med ordningen er å gi et utvalg av de viktigste laksebestandene særskilt beskyttelse i vassdrag og fjorder, se nedenfor § 7 a. Begrepet "nasjonale laksevassdrag og laksefjorder" trenger en nærmere definisjon.

Forslag til ny bestemmelse, første ledd, bokstav e:

"«nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder»: Vassdrag, fjorder og kyststrekninger som Stortinget har vedtatt opprettet som nasjonalt laksevassdrag eller nasjonal laksefjord."

§ 7 Regulering av utbygging og annen virksomhet

Dagens bestemmelse pålegger kommunen å innpasse hensynet til fiskens leveområder i oversiktsplanlegging etter plan- og bygningsloven i kommune og fylke.

Det er svært viktig at kommunene følger opp denne plikten og vi foreslår å tydeliggjøre dette gjennom å fremheve selve vernet av fiskens leveområder. Etter vår vurdering vil forslaget sterkere kommunisere kommunenes plikter i planprosessen.

Forslag til endring av første ledd:

"Hensynet til fiskeinteressene og vern av fiskens leveområder skal innpasses i planer etter plan- og bygningsloven i kommune og fylke."

§ 7 a Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Formålet med ordningen med nasjonale laksevassdrag og laksefjorder er å gi de viktigste laksebestandene i Norge en særlig beskyttelse mot inngrep og aktiviteter i vassdragene og mot bl.a. oppdrettsvirksomhet i de nærliggende fjord- og kystområdene.

Ordningen er allerede innført gjennom plenarvedtak i Stortinget, jf. ovenfor. Stortinget har gjennom sine vedtak, jf. behandlingen av Innst. S. nr. 134 (2002-2003) og Innst. S. nr. 183 (2006-2007), vedtatt opprettelsen av 52 nasjonale laksevassdrag og 29 nasjonale laksefjorder. Stortinget har også eksplisitt vedtatt et eget beskyttelsesregime for hhv. de nasjonale laksevassdragene og laksefjordene. Det fremgår videre av St.prp. nr. 32 (2006-2007) at ordningen skal forankres i lakse- og innlandsfiskloven, og i forskrifter etter flere ulike lover.

Gjennom lovfesting av ordningen etableres begrepet "nasjonalt laksevassdrag og nasjonal laksefjord" i lakse- og innlandsfiskloven. Det fastslås at nasjonale laksevassdrag og nasjonale laksefjorder opprettes av Stortinget. Videre etableres en norm for skjønnsutøvelse som skal gi laksen særskilt beskyttelse i nasjonale laksevassdrag- og fjorder. Bestemmelsen skal legges til

grunn for skjønnsutøvelse i tilknytning til alle former for tiltak/virksomhet som kan påvirke laksen i disse områdene.

Paragrafen åpner videre for at Kongen kan gi nærmere bestemmelser om tiltak, skjøtsel, forvaltning og saksbehandling i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Forslag til ny § 7a:

”Nasjonale laksevassdrag og laksefjorder

Når det etter denne eller andre lover treffes vedtak eller gjennomføres tiltak som kan påvirke laksens levekår, skal det legges vesentlig vekt på at området er vedtatt som nasjonalt laksevassdrag eller nasjonal laksefjord. I disse områdene skal laksen sikres en særlig beskyttelse mot skadelige inngrep og aktiviteter. For nærmere bestemte områder i et nasjonalt laksevassdrag eller en nasjonal laksefjord kan reglene i § 7 annet ledd anvendes.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere bestemmelser om forbud, begrensninger, vilkår, meldeplikt (m. v.) for tiltak i nasjonale laksevassdrag og laksefjorder som kan være til skade for laksen. I forskriften kan det også fastsettes nærmere regler om skjøtsel og forvaltning av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder.

Kongen kan ved forskrift eller enkeltvedtak gi nærmere bestemmelser om saksbehandlingsregler, herunder om hvilke opplysninger eller undersøkelser søkeren eller tiltakshaveren må sørge for.”

§ 12 Tiltak i særskilte situasjoner

Gjeldende bestemmelse gir hjemmel til å iverksette tiltak som er nødvendige for å forebygge, begrense eller hindre skade. Det er et vilkår at fisken er truet av *akutt* forurensning eller andre *akutte* miljøforstyrrelser.

Det er behov for en hjemmel til å iverksette tiltak også i tilfeller hvor en situasjon har utviklet seg over tid. Vi foreslår derfor at bestemmelsens virkeområde utvides til å gjelde også ved fare for miljøforstyrrelser som ikke er akutte.

Endringen i lovens virkeområde, jf. § 2, synliggjøres gjennom at *”anadrome laksefisk og innlandsfisk”* erstattes med *”artsmangfoldet”*.

I tillegg er det behov for en lovhjemmel som gjør det mulig å fjerne uønskede arter som kan ha skadepotensial, men som ikke er satt ut ulovlig (for eksempel arter som ikke var regulert ved utsettingstidspunktet). Det er foreslått en tilsvarende hjemmel i utkastet til lov om bevaring av natur, landskap og biologisk mangfold.

Forslag til endring av første ledd, og nytt andre ledd:

”Tiltak i særskilte situasjoner¹

Når artsmangfoldet er truet av forurensning² eller andre miljøforstyrrelser, kan departementet sette i verk de tiltak som anses nødvendig for å forebygge, begrense eller hindre skade.

Departementet kan gjøre vedtak om fjerning av arter som kan ha vesentlig skadepotensial for andre ferskvannsorganismer.”

1 Jf Vannressursloven § 40

2 Jf Forurensningsloven § 46

§ 18 Barns fiske

Barn under 16 år har etter gjeldende bestemmelse rett til gratis fiske etter innlandsfisk med stang og håndsnøre i perioden fra og med 1. januar til og med 20. august. Dersom det selges fiskekort i området, skal det utstedes fiskekort uten vederlag. Retten omfatter fiske med stang og håndsnøre med de begrensninger offentligrettslige bestemmelser setter for det aktuelle fisket. Fiskeregler som fastsettes av rettighetshaverne, gjelder ikke for barns fiske. Dersom rettighetshaverne ønsker endringer i offentligrettslige reguleringer av hensyn til fiskebestandene, må dette tas opp med fylkesmannen. Dersom de mener at barns fiske er til hinder for kultiveringsarbeid eller går ut over eget fiske i urimelig grad, må dette også tas opp med fylkesmannen, jf neste avsnitt og paragrafens tredje ledd.

Bestemmelsens forhold til Grunnlovens § 105 er prøvd av Høyesterett, jf dom av 22/12-04 (Rt-2004-1985). Høyesterett konkluderte med at bestemmelsen ikke utløser erstatningsplikt, men legger til grunn at retten til ”*gratis fiske*” skal begrenses når virkningen for grunneier går ut over det som kan karakteriseres som ”*mindre vesentlig*”. Bestemmelsen bringes i samsvar med avgjørelsen i Høyesterett.

I tillegg foreslår vi at bestemmelsene i ”*Forskrift av 30. desember 1992 om regulering av barns fiske*” inntas i denne paragrafen. Det er mest hensiktsmessig å samle reguleringene på dette området i en lovbestemmelse. Den nevnte forskriften vil bli opphevet dersom forslaget vedtas.

Forslag til endring av andre, tredje og fjerde ledd:

”I vassdrag der rettighetshaver utsteder fiskekort har personer som ikke har fylt 16 år rett til fiskekort uten vederlag for å fiske innlandsfisk med stang og håndsnøre i perioden fra og med 1. januar til og med 20. august.

I andre vassdrag har personer som ikke har fylt 16 år rett til å fiske innlandsfisk med stang og håndsnøre uten rettighetshavers tillatelse i samme periode som nevnt i første ledd.

Bestemmelsene i første og andre ledd gjelder ikke i vassdrag eller deler av vassdrag som fører anadrome laksefisk eller i kunstige dammer. Bestemmelsene er også underordnet regler gitt i medhold av § 34.

Der fiske etter denne paragrafen vil være til skade for fiskekulturtiltak eller hvor barns fiske er til vesentlig fortrengsel for rettighetshavernes fiske skal departementet regulere utøvelsen av fisket.

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder ikke for kreps.”

§ 19 Fraskillelse av fiskeretten

I utgangspunktet er det forbudt å skille fiskerett fra fast eiendom for mer enn 10 år av gangen. Det er imidlertid gjort visse unntak fra denne regelen når det gjelder salg/utleie til fordel for allmennheten, bl.a. har det vært åpnet for at fiskeretten kan holdes tilbake ved salg av statens grunn i Finnmark.

Det bør innføres en generell hjemmel som gjør det mulig å tilbakeholde fiskeretten ved alt salg av statlig eiendom. Det er urimelig at den fiskeretten allmennheten i dag har på statens

grunn, overføres kjøper uten en nærmere vurdering når statsgrunn selges. Det understrekes at bestemmelsen kun gir myndighetene en mulighet til å holde tilbake fiskeretten. Dette må imidlertid vurderes i det enkelte tilfellet og ut fra særlige hensyn. Hovedregelen vil fortsatt være at fiskeretten følger med når statsgrunn selges. De samme reglene bør fortsatt gjelde også for Finnmarkseiendommens grunn.

Forslag til endring av tredje ledd:

”Ved salg av fast eiendom fra staten eller fra Finnmarkseiendommen kan fiskeretten holdes tilbake til fordel for allmennheten.”

§ 23 Fiske på kommunal og fylkeskommunal grunn

Kommunen plikter å utnytte retten til fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk på sine eiendommer i samsvar med lovens formål, og skal gi allmennheten et best mulig fisketilbud. Inntektene av fiskekortsalget skal gå til fiskekulturtiltak og til administrasjon av fisket. Kommunen står altså ikke fritt når det gjelder forvaltningen av fisket på sine eiendommer. Bestemmelsen bør omfatte all kommunal eiendom, herunder også eiendom som tilhører heleide kommunale selskap. Det bør ikke være mulig å organisere seg bort fra de pliktene kommunen har etter bestemmelsen.

For å klargjøre at kommunen har de samme plikter i forhold til felles organisering og driftsplanlegging som andre rettighetshavere i vassdrag, foreslås et nytt 4. ledd. Plikten går imidlertid ikke lenger enn til å bidra på samme måte som andre rettighetshavere til organisering, tilrettelegging og tiltak. Når det gjelder utnyttelsen av fiskeretten på kommunale eiendommer må kommunen vurdere dette ut fra hva som er den beste ordningen i forhold til allmennhetens adgang til fiske. Inntekter fra fisket på kommunale eiendommer skal, som nevnt ovenfor, gå til fiskekultiveringstiltak og til administrasjon av fisket. Utover den andel av inntektene som skal bidra til fellesforvaltningen, må kommunen fritt kunne vurdere hvordan midlene skal benyttes, så lenge bruken er i tråd med forutsetningene i bestemmelsen.

Forslag til nytt andre ledd, og nytt tredje ledd:

”Fiske på kommunal og fylkeskommunal grunn

Kommunene skal utnytte retten til fiske etter anadrome laksefisk og innlandsfisk på sine eiendommer i samsvar med lovens formål, samt gi et best mulig tilbud om fiske for allmennheten, blant annet ved salg av fiskekort. Inntektene skal gå til fiskekulturtiltak og til administrasjon av fisket. Kommunene kan overlate administrasjonen av fisket til en organisasjon med fremme av fiske som formål eller delformål.

Bestemmelsen omfatter all kommunal og fylkeskommunal eiendom, også eiendom tilhørende selskap som i sin helhet eies av en kommune eller flere kommuner i fellesskap.

Kommunen plikter, på samme måte som andre rettighetshavere, å bidra til felles forvaltning og driftsplanlegging i vassdrag.”

25 Organisering av vassdrag

Stortinget ga i 1996 miljøforvaltningen i oppdrag å styrke den lokale vilt- og fiskeforvaltningen gjennom å overføre mer myndighet og ansvar til kommuner og rettighetshavere, jf St.prp. nr 1 (1995-1996). Når det gjelder fiskeforvaltningen spesielt er det et uttalt mål at forvaltningen i den grad det er formålstjenlig skal skje lokalt.

De fleste vassdrag med fiskebestander av en viss størrelse har en eller annen form for felles forvaltning. I de aller fleste tilfeller er rettighetshaverne organisert frivillig i elveeierlag. Flertallsvedtak kan benyttes når det ikke er mulig å komme frem til frivillige ordninger.

Kommunene har allerede fått overført myndighet på flere områder innen fiskeforvaltningen og rettighetshaverne er trukket aktivt inn i forvaltningen gjennom driftsplanprosessen. Neste skritt i denne utviklingen vil være å overføre myndighet til rettighetshaverne, spesielt når det gjelder fiskeregulering. Rettighetshavernes muligheter til å fastsette fiskeregler for vassdrag vil være begrenset av sentrale føringer, og avhengig av organisering ved flertallsvedtak og driftsplanlegging etter gitte kriterier.

I dag har fylkesmannen myndighet til å regulere fisket i vassdragene etter nærmere retningslinjer gitt av Direktoratet for naturforvaltning. Det er i hovedsak denne myndigheten det nå er aktuelt å overføre til rettighetshaverne. Overføring av myndighet til regulering av fiske vil være mest aktuelt i vassdrag med anadrome laksefisk, fordi ferskvannsfisket for øvrig er lite regulert. I forbindelse med myndighetsoverføringen må det stilles krav til organisering på rettighetshaversiden slik at ett ansvarlig organ kan forplikte samtlige rettighetshavere når det gjelder fiskereguleringer, driftsplanlegging, oppsyn, overvåking og informasjon i vassdraget.

For å nå målet om at mest mulig av fiskeforvaltningen skal skje lokalt, er det svært viktig at loven inneholder tilstrekkelige virkemidler til å følge opp vedtak som et flertall av rettighetshaverne har gått inn for. Etter vår vurdering er den mest hensiktsmessige måten å gjøre dette på å innføre obligatorisk organisering av rettighetshaverne, og å innføre tilstrekkelig med sanksjonsmuligheter når vedtak truffet av fellesforvaltningen ikke følges opp. Det blir derfor bl.a. foreslått at utgifter i forbindelse med fellesforvaltningen skal være tvangsgrunnlag for utlegg, jf også § 25 a.

Den enkeltes andel i fisket skal legges til grunn ved stemmegivning og ved fordeling av inntekter og utgifter i forbindelse med fellesforvaltningen. Denne ordningen videreføres. Etter gjeldende regelverk er det bare jordskifteretten som med bindende virkning kan fastsette slike andeler. En jordskiftesak er relativt omfattende og kan ta lang tid. Vi foreslår at det ved forskrift hjemlet i bestemmelsens 5. ledd opprettes en ordning der oppnevnte sakkyndige kan fastsette andelsfordelingen. Denne andelsfordelingen bør være rettslig bindende, men kunne bringes inn for jordskifteretten.

Forslag til ny paragraf 25:

”Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag

For å fremme en forsvarlig og rasjonell forvaltning av fiskeressursene skal fiskeforvaltningen arbeide for felles organisering.

I vassdrag med selvreproduserende bestander av anadrome laksefisk plikter fiskerettshaverne å gå sammen om felles forvaltning.

Fellesforvaltningen skal omfatte regulering av fisket, fiskeoppsyn, informasjon, smittevern, fangststatistikk og rapportering, kultiveringstiltak og bestandsovervåkning.

Departementet kan bestemme at vassdrag med små bestander skal unntas fra kravet om felles organisering.

I vassdrag som ikke omfattes av andre ledd, eller som er unntatt fra kravet om obligatorisk organisering, kan et flertall av fiskerettshaverne med bindende virkning beslutte at fiskeressursene skal forvaltes i fellesskap.

Fiskerettshaverne organiserer selv arbeidet. Den enkelte fiskerettshavers andel i fisket legges til grunn ved stemmegivningen, og ved fordeling av utgifter i forbindelse med fellesforvaltningen.

Departementet gir nærmere bestemmelser om fastsettelse av andel i fisket og gjennomføring av felles organisering.

Utgifter i forbindelse med fellesforvaltningen er tvangsgrunnlag for utlegg.

For gjennomføring av felles organisering kan bruksordning kreves etter jordskifteloven.

Departementet kan kreve bruksordning etter jordskifteloven § 2 bokstav c når ingen av partene vil kreve det eller resultatet av minnelig ordning ikke er hensiktsmessig.”

§ 25 a Driftsplanlegging i vassdrag

Bestemmelsen er skilt ut fra gjeldende § 25 (organisering og drift av vassdrag, driftsplaner).

Felles forvaltning av fiskeressursene bør i utgangspunktet være basert på driftsplan. Driftsplanen bør omfatte alle forhold av betydning for en felles forvaltning av fiskeressursene. Planen skal som hovedregel utarbeides av fiskerettshaverne. Departementet kan også utarbeide driftsplaner på eget initiativ. Inntekter og utgifter i forbindelse med driftsplanlegging skal fordeles etter fiskerettshavernes andel i fisket.

Bestemmelsen er i hovedtrekk overensstemmende med reglene om driftsplaner i gjeldende § 25. Det er imidlertid innført krav om driftsplanlegging i alle vassdrag med obligatorisk organisering. I andre vassdrag kan et flertall av rettighetshaverne eller departementet bestemme at det skal utarbeides driftsplan.

Forslag til ny paragraf 25 a:

”Driftsplanlegging i vassdrag

I vassdrag hvor fiskerettshaverne plikter å gå sammen om felles forvaltning av fiskeressursene, skal det utarbeides driftsplan. Departementet kan gi dispensasjon fra kravet om driftsplan når spesielle årsaker tilsier det. I andre vassdrag skal det utarbeides driftsplan når det finnes hensiktsmessig.

Departementet kan gi nærmere bestemmelser om organiseringen av arbeidet, herunder at fiskeforvaltningen og brukerne skal gis anledning til å delta i prosessen.

Departementet kan bestemme at driftsplanen også skal omfatte fjordsystemer utenfor vassdraget.

Driftsplan skal inneholde oversikt over fiskeressursene i det aktuelle området, oversikt over regulerings-, overvåkings-, oppsyns- og informasjonstiltak, samt oversikt over den enkelte fiskerettshavers andel i fisket dersom dette er avklart. Videre skal planen beskrive hvordan fiskeinteressene er organisert, og de økonomiske forholdene knyttet til organisering og tiltak. Planen kan også omfatte bortleie av fiskerett.

Bestemmelsene om flertallsvedtak i § 25, femte ledd, gjelder tilsvarende. Om nødvendig kan departementet utarbeide driftsplan på eget initiativ.

Fordeling av utgifter og inntekter av tiltak i medhold av bestemmelsene ovenfor skal skje etter fiskerettshavernes andel i fisket. Departementet kan gi nærmere regler om fordelingen. Utgifter i forbindelse med driftsplanlegging og tiltak besluttet ved flertallsvedtak er tvangsgrunnlag for utlegg.”

§ 26 Vassdrag hvor det gis offentlig støtte til tiltak

Etter gjeldende bestemmelses ordlyd er det kun ved økonomisk støtte til ”kultiveringsarbeid” det kan stilles vilkår for tildeling. Selv om kultiveringsarbeid fortolkes vidt, bør bestemmelsen endres ved at ”kultiveringsarbeid” erstattes med ”tiltak”. Dette vil presisere at det kan settes vilkår for tilskudd til alle typer tiltak som det gis offentlig støtte til, og for øvrig være i samsvar med bestemmelsens tittel. Vi understreker imidlertid at dette bare gjelder tiltak som omfattes av lakse- og innlandsfisklovens virkeområde.

Miljøvernmyndighetene har vært tilbakeholdne med å stille krav til rettighetshaverne i forbindelse med at det gis støtte til tiltak fra det offentlig. Slike vilkår har til nå stort sett vært knyttet opp mot store tilskudd i forbindelse med kalking av vassdrag. Hensikten med forslaget er ikke å endre nåværende praksis i vesentlig grad, men å presisere at det kan være aktuelt å stille vilkår også for større tilskudd til tiltak som det ikke vil være naturlig å betegne som kultiveringstiltak. Etter vår vurdering er det både naturlig og i tråd med lovens formålsparagraf at det stilles krav om at en del av fisket blir forvaltet til fordel for allmennheten når det offentlige bidrar med betydelige midler, enten det dreier seg om kultiveringstiltak eller andre typer tiltak.

Det er videre behov for klare virkemidler i de tilfeller vilkår for tilskudd ikke blir fulgt opp. Det mest hensiktsmessige tiltaket vil etter vår vurdering være å unnlate å åpne for fiske i slike tilfeller, for eksempel bør miljøvernmyndighetene ha mulighet til å stenge fiske på bestemte strekninger når fisket ikke er allment tilgjengelig. Vi vil understreke at klare virkemidler på dette området også vil være en fordel for de rettighetshavere som lojalt følger opp vilkårene.

Forslag til endring av paragraf 26:

”Når det gis økonomisk støtte til tiltak som omfattes av lovens virkeområde fra det offentlige eller fra fiskefondet, kan det som vilkår for tilskudd settes krav om at fiske eller en forholdsmessig andel av fiske skal forvaltes til fordel for allmennheten. Departementet kan utarbeide retningslinjer om vilkår for tilskudd til tiltak. I vassdrag eller deler av vassdrag der vilkårene ikke er oppfylt, kan departementet unnlate å åpne for fiske.”

§ 28 Pålegg om fiskekulturtiltak

Fiskeforvaltningens hovedoppgave etter denne bestemmelsen er å påse at nødvendige fiskekultiveringstiltak blir organisert og utført på en forsvarlig måte. Etter dagens bestemmelse kan miljøvernmyndighetene pålegge rettighetshaverne å utføre nødvendige tiltak til vern og utvikling av fiskebestandene. Det er imidlertid en forutsetning at det på forhånd er utarbeidet en driftsplan for det aktuelle vassdraget. Driftsplanlegging er en omfattende prosess, og det bør være adgang til å gi slike pålegg uavhengig av om det er utarbeidet driftsplan. Vi understreker at pålegg bare skal benyttes når hensynet til fiskestammer ikke blir ivaretatt på en forsvarlig måte, og minnelige ordninger ikke oppnås. Dette kan bl.a. være aktuelt i små vassdrag hvor enkle tiltak kan bedre forholdene for fisken.

Forslag til endring av andre ledd:

”Når hensynet til fisken ikke blir ivaretatt på en forsvarlig måte, og minnelig ordninger ikke oppnås, kan departementet pålegge rettighetshaverne å utføre tiltak til vern og utvikling.”

§ 30 Fiskeravgift

Stortinget vedtok i 2001 å fjerne avgiften for fiske etter innlandsfisk og avgiften falt bort fra og med 2002. Dette innebærer at det bare skal betales avgift for fiske etter anadrome laksefisk. Etter dagens regelverk skal alle som har fylt 16 år betale avgift for slikt fiske. For å bringe ordningen mer i tråd med andre spesialordninger for barn og unge, foreslår vi en heving av aldersgrensen for avgiftsplikt til 18 år. Et slikt tiltak vil også kunne virke positivt på rekrutteringen av nye fiskere.

Vi foreslår videre at det åpnes for å innføre avgift på det enkelte, faststående redskap som alternativ til fiskeravgiften. Dette vil for det første lette oppsynet med dette fisket, og være en mer rettferdig ordning for fiskerne fordi størrelsen på avgiften vil være avhengig av antall redskaper som benyttes av den enkelte fisker.

Forslag til endring av første ledd og nytt andre ledd:

”Den som etter å ha fylt 18 år vil fiske etter anadrome laksefisk skal betale avgift til fiskefondet.

Departementet kan bestemme at det skal innføres avgift på faststående redskap som benyttes til fangst av anadrome laksefisk.”

§ 37 Forbudte tiltak og fiske- og avlivningsmetoder

Spredning av arter er den største trusselen mot biologisk mangfold i ferskvann, og det er behov for å innføre strengere regulering på dette området. Et forbud mot bruk av død fisk som agn, og mot transport av levende fisk innen vassdrag, vil sette fokus på problemet med spredning av arter og bidra til at det blir enklere å kontrollere ulovlig utsetting av fisk. Vi understreker at det ikke er aktuelt å innføre et totalforbud mot flytting av fisk innen vassdrag, men en søknadsplikt som gjør miljøvernmyndighetene i stand til å vurdere de biologiske

aspektene ved slike tiltak. Når det gjelder forbudet mot bruk av fisk som agn, er dette ment å omfatte all fiske og fangst i vassdrag, også krepsing. Regelendringen vil ha en dobbel funksjon: a) hindre spredning av innlandsfisk mellom vannforekomster, og b) hindre spredning av fremmede organismer som lever på eller i fisken.

Det foreslås også at begrepet skytevåpen knyttes opp mot våpenlovens definisjon, jf våpenlovens § 1. Dette innebærer bl.a. at det vil være forbudt å skyte gjedde med for eksempel pil og bue.

Forslag til endring av andre ledd, nr. 3:

”Skytevåpen unntatt for fangst av gjedde, jf lov av 9. juni 1961, nr. 1, om skytevåpen og ammunisjon m.v. § 1.”

Forslag til endring av andre ledd, ny nr 8:

”Fisk som agn.”

Forslag til nytt fjerde ledd:

”Uten tillatelse fra departementet er det forbudt å transportere levende fisk i og ved vassdrag. Forbudet gjelder ikke kommersiell transport av fisk på vei eller annen transportåre. Fisk som fanges og ikke settes ut umiddelbart skal avlives omgående.”

§ 41 Nedsenking av redskap

Det er behov for å innføre en bestemmelse som hindrer bruk av redskaper konstruert for fangst av anadrome laksefisk i den tiden det ikke er åpnet for fiske på disse artene. Det forligger rettspraksis for at det etter gjeldende bestemmelse er nødvendig å dokumentere at det er anadrome laksefisk på en bestemt fiskeplass på et gitt tidspunkt for å hindre for eksempel bruk av kilenot utenom fastsatt fisketid. Et slikt dokumentasjonskrav er svært vanskelig å forholde seg til, og etter vår vurdering er det et ubetydelig inngrep å forby bruk av spesialkonstruerte redskapstyper i den tiden det ikke er tillatt å fange de artene redskapet er konstruert for å fange.

Forslag til nytt andre ledd og nytt tredje ledd:

”Nedsenking av redskap, og forbud mot bruk av visse redskapstyper i fredningstiden for anadrome laksefisk

”I den tiden det ikke er åpnet for fiske etter anadrome laksefisk er det forbudt å sette ut og la stå ute kilenot, sitjenot, og krokgarn eller andre redskaper som er spesielt innrettet til fiske av anadrome laksefisk”.

”Forbudet gjelder ikke redskap som benyttes i forbindelse med tillatelse til gjenfangst av rømt fisk etter lov om akvakultur.”

§ 44 Oppgaveplikt

Formålet med oppgaveplikten er utarbeidelse av fangststatistikk, og rapporteringen er et viktig redskap for forvaltningen for å kunne foreta bestandsvurderinger. For å sikre at flest

mulig overholder rapporteringsplikten er det behov for en hjemmel til å nekte å åpne for fiske i områder der det ikke innleveres fangstoppgeve. I mange vassdrag er opplysninger om fangsten de viktigste data forvaltningen har for å vurdere bestandssituasjonen. I tilfeller hvor ingen fangstopplysninger foreligger, har miljøvernmyndighetene unnlatt å åpne for fiske i hele vassdrag, fordi vi da ikke har hatt tilstrekkelig kunnskap om bestandssituasjonen. Etter vår vurdering er det viktig å ha effektive virkemidler for å sikre en pålitelig fangststatistikk, og vi minner om at en slik regel allerede er innført for faststående redskap i sjøen.

Etter ligningslovens § 6-13 nr. 1 plikter offentlige myndigheter å gi ligningsmyndighetene de opplysninger de er blitt kjent med i sitt arbeid så langt disse opplysningene ikke er taushetsbelagte. Lakseloven gir i dag ikke hjemmel til å unnta opplysninger om fangsten fra opplysningsplikten, men for at fangstoppgeve som innleveres skal være så korrekte som mulig opplyser fylkesmannen i brev til rettighetshaverne at alle opplysninger blir behandlet konfidensielt. Dersom fangstopplysningene utleveres til ligningsmyndighetene vil dette kunne medføre at det gis uriktige opplysninger om fangster, noe som vil svekke statistikkgrunlaget.

Dette spørsmålet ble diskutert før gjeldende lov ble vedtatt i 1992, men ble av ukjente årsaker ikke tatt opp i forbindelse med innføring av loven. Som nevnt ovenfor er fangstoppgeve svært viktige for forvaltningen i forhold til å vurdere bestandssituasjonen for de ulike bestandene av anadrome laksefisk. Statistikkopplysninger fra vassdragene vil imidlertid ha svært begrenset verdi for ligningsmyndighetene. Det er utleie av fiskerett som skaper inntekter for rettighetshaverne, og det er ingen nødvendig sammenheng mellom oppfisket kvantum på et fiskeområde og rettighetshavernes inntekter av utleien.

Fiske med faststående redskap i sjøen utgjør i dag ca 50 % av totalt oppfisket kvantum og utgjør således en betydelig andel av det totale fangstuttaket. Statistikkopplysningene viser ellers at det blir færre sjølaksefiskere for hvert år, og gjennomsnittsfangsten for det enkelte redskap er lav. Det er av stor betydning for forvaltningen å ha så sikre data som mulig om dette fisket, både som grunnlag for bestandsvurderinger og for å kunne følge utviklingen i sjøfisket med faststående redskap fremover. Vi mener derfor at alle fangstoppgeve, både fra vassdrag og fra sjøen, bør underlegges taushetsplikt.

Forslag til endring av tredje ledd og nytt femte ledd:

”Registrering av redskap etter § 43 skal nektes når fangstoppgeve ikke er innsendt. I vassdrag eller deler av vassdrag hvor skriftlig oppgeve over fangsten ikke innleveres, skal det unnlates å åpne for fiske etter anadrome laksefisk. Departementet gir nærmere bestemmelser om oppgeveplikten, frister og hvem oppgevene skal sendes til.”

”Opplysninger gitt i medhold av denne bestemmelse er underlagt taushetsplikt.”

§ 47 Utkastning og inndragning

Reglene for behandling av beslaglagte redskaper er omfattende og kompliserte. Vi foreslår derfor en bestemmelse som vil lette og klargjøre denne behandlingen. Det er i hovedsak

vanlige, umerkede settegarn med svært begrenset verdi som beslaglegges av ansvarlig oppsynsmyndighet. Disse bør kunne destrueres uten en omfattende saksbehandling.

Forslag til nytt andre ledd:

”Departementets oppsyn kan inndra redskap som er satt ut i strid med lov eller forskrift gitt i medhold av lov. Inndratt redskap kan tilintetgjøres etter 3 måneder eller etter særskilt kunngjøring.”

§ 49 Straff

Den foreslåtte endringen av første ledd og oppheving av tredje og fjerde ledd er en tilpasning til ny straffelovs alminnelige del. Medvirkning til, og forsøk på, overtredelse av bestemmelser med høyere strafferamme enn ett år er straffbart etter de generelle straffebestemmelser i ny straffelovs alminnelige del, og skille mellom forseelse og forbrytelse oppheves.

Uaktsomhetsbestemmelsen i straffeparagrafen ble i sin tid (1986) innført i den forrige loven på området (lov av 6. mars 1964 om laksefisket og innlandsfisket) fordi påtalemyndighetene etter de bestemmelser som gjaldt tidligere, måtte sannsynliggjøre forsett hos en fisker som hadde fanget laks i strid med lovens/forskriftenes bestemmelser.

Etter dagens bestemmelse foreligger det uaktsomhet når den som foregir å fiske etter saltvannsfisk eller innlandsfisk burde ha skjönt at det i forhold til redskapets art og fiskeeffekt, og mengdeforholdet mellom anadrome laksefisk og saltvannsfisk eller innlandsfisk på fiskeplassen, var en nærliggende mulighet for fangst av anadrome laksefisk. Mengdeforholdet mellom anadrome laksefisk og saltvannsfisk eller innlandsfisk er vanskelig å vurdere. Det sentrale vurderingstemaet bør være om det er anadrome laksefisk i så store mengder i det aktuelle området at det må anses uaktsomt å fiske.

Forslag til endring av første og andre ledd, og oppheving av tredje og fjerde ledd:

” Den som forsettlig eller uaktsomt overtrer bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov eller opprettholdt ved loven eller vilkår fastsatt i medhold av loven, straffes med bøter eller fengsel i inntil 1 år dersom forholdet ikke rammes av et strengere straffebud. Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel i inntil 2 år anvendes.

Det foreligger uaktsomhet når den som foregir å fiske etter saltvannsfisk eller innlandsfisk burde ha skjönt at det i forhold til redskapets art og fiskeeffekt, tidspunktet for fisket og området det fiskes i, var en nærliggende mulighet for fangst av anadrome laksefisk.”

Tredje og fjerde ledd oppheves.